

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.—; „ 4.50
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.

Na naročbe brez priložene naročnine se upravnistvo ne osira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia 28. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglaš in oznanila se računajo po 8 nov. vrstica v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravnistvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije so prosto poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

• V edinost je moč.

Vabilo na naročbo.

S 1. julijem začelo je II. poluletoje XIV. tečaja našega lista. Vabimo zatorej naše gg. naročnike, da svojo naročbo o pravem času obnove, da ne nastanejo neredi v pošiljanju lista.

Opozorjamo ob enem gg. naročnike, kateri svojega dolga doslej niso še poravnali, da svojo dolžnost čim prej storé.

Cena listu je:

za vse leto . . . . . gl. 6.—
za pol leta . . . . . gl. 3.—
za četrt leta . . . . . gl. 1.50

V drugem poluletu bomo nastojali, da list čim bolj popolnimo ter ga storimo zanimivejšega in priljubljenejšega našemu občinstvu. Prinašali bomo dobrih člankov, gospodarskih in polit. razprav, natančno tržna in borzna poročila; imamo tudi pripravljeneh raznovrstnih izbornih podlistkov. Doba v prih. poluletu bode tim zanimivejša, kajti vršile se bodo v njej deželne volitve v Trstu, o katerih bomo natančno poročali. Vabimo tedaj slov. rodoljube, da naš list tudi gmetno podpirajo in širijo. Stare naročnike prosimo, da nam še dalje ostanejo zvesti ter poravnajo, ako imajo še kak dolg pri upravnistvu; nove pa, da naročivši se zajedno tudi plačajo.

Upravnistvo „Edinosti“.

Premišljevanja.

III.

Ako si hočemo vsvariti sliko bojev, ki so se bili zadnje volitve po raznih krajih, težko nam jih je določiti in označiti. Bili so boji za ideje. Ne, tembolj se jih sme imenovati boje za lastne interese in pravice.

V Istri borila se je prastanovska slovenska večina z vlaškim življem, ki se je tja pozneje naselil, za svoj obstoj. V Galiciji so se borili ruski prastanovniki in zajedno večina v deželi proti krakovski poljski stranki; v Dalmaciji so se pa v boju združili Hrvati in Srbi proti italijanskim avtonomašem. Tod vršile so se vo-

litve mirno in složno: omnes contra unum — vsi proti skupnemu sovražniku. Osobito označilna bila je sloga slovenskih volilcev v Istri, kjer ni šlo za posebne interese ampak — za obstoj.

Isto pa nesi opazil na Goriškem, Kranjskem in mej severnimi brati Čehi. Tod začele so se razprtije, kojim uprav se ima slovanski narod zahvaliti — da je za družimi tako zaostal v omiki in kulturi. K slogi opomniti je v tacih priložnostih neumestno, kajti vsakdo ne rad poslušna pridigovanje in opominjanje k složnej volitvi. Strankarska strast, ki duhove razburja in jih ločuje od skupnega namena — služiti domovini — ne dopušča strankarjem, da bi se združili in zjedinjeni volili. —

Nam se zdi, da pravi uzrok tem razprtijam so uprav ozko potegnene deželne meje in razdelba Slovanov v dežele, kar šunta in ščeva burne duhove ter pro-uzrokuje mejsebojne razpore. Morda je naša razkosanost edin vzrok, da se vedno pripravljamo in kavamo.

Res je sicer, da sine motu non est vita — brez gibanja ni živjenja; vse kar živi, „se giblje“ in mejsebojne razpore, še celo strastnejše in bolj divje zasledujemo v zbornicah, v katerih je zastopan jeden sam narod. V narodnem življenju nam je lahko zapaziti, da se boji in razpori prej vnamejo mej prebivalci jednoiste vasice nego mej občani velicega mesta, kjer je enacih težko kodaj opaziti. Čim ožje so meje, ki nas obkoljujejo, tem gostejši in silnejši so boji mej nami. Uzroka temu pojavu mi ne poznavamo pač pa vemo, da je temu tako in vsakdo se lahko o tem prepriča v javnem življenju.

Razdelba avstrijskih Slovanov v dežele, vzrok je, da se ti ne morejo po svoje mikati in napredovati a uzrok je tudi — razprtij.

V javnem življenju, bodisi na državnem, cerkvenem ali vsakem drugem polju, največje veljave je poštenost in odkritost.

nost, skratka jeklenost značajev. Bodisi največji učenjak, ako troj značaj ni dober, si škodljiv. Resnica je vsem ljuba čeprav, šestokrat v oči kolje. Kar izrazaš brez vsakterih pomislekov, neprestrašeno in odločno kot pravo svojo voljo, na to se bode svet oziral in največkrat ti se bode izpolnilo. Pravilo je v očitnem življenju, da ti značajno vedenje pridobi spoštovanje v tem, ko človeka v prah potlači neznačajnost in nemarnost.

Značajnosti nasprotna lastnost je — oportuniteta namreč ona politika, ki se obrača za vetrom, ki vsak dan menja z gradim ali lepim vremenom ter si pri tem domišljuje, da vse najboljšo razumi. To politiko zvali bi nestalnost v značaju in uprav tej politiki udajejo se najprej oni sinovi matere Slave, ki neso odločni za njo, ampak omahujejo nagibajoč se danes k svojim sorodnim bratom jutri pa k največjim svojim sovražnikom. Da je enako vedenje nečastno in grajevredno ter pogubonosno za naš narod, tega ni treba posebej dokazovati.

I nu, — da se povrnemo k prejšnjim predmetom — konservativci kakoršne imamo mi v svojej sredi in obližju, kakšno politiko pač tirajo nego uprav oportunitetno? Saj ni možno Bogu in vragu zajedno sveče prižigati: — konservativni naši poslanci hoteč se bratiti z drugonarodnimi sosedi, delali so z njimi ter jim podpirali njihove predloge in zahteve misleč, da bodo i oni njim pomagali. Oportunitetno politiko so nam vsilili zapadniki in z njo nam donesli mnogo družih neprilik, koje so naravnemu razvoju našega naroda jako škodile. Uprav tej škodljivi politiki se nam je zahvaliti, da je naš jezik še vedno zaničevan in naše pravice teptane od najhujših sovražnikov; celo vlada dovoljuje nam le drobtinice.

Ko je minister Taaffe nastopil ter prevzel vlado notranjih zadev, upali smo od njega mnogo; nadejali smo da se vendar enkrat v Avstriji oživotvori ravnopravnost

ter tudi mi z drugimi narodi zadobimo enake pravice. Upali smo si nenadne spremembe ali varali smo se, kajti še vedno se borimo in še zmirom zahman. Ista vlada ni nam dovolila še niti jedne pevsem slovenske srednje šole; na pokrajinah, kakor v Trstu, Gorici, Istri, Koroškem in Štajerskem se slovenski živelj očitno zane-marja nemški in laški podpira.

Oportunitetna politika je bila kriva, da se ista vlada ni mogla ozirati na naše opravičene zahteve, kajti vladi imponira odločnost, na dvomljivce se pa ne more ozirati niti jih v poštev jemati.

Ako pomislimo na prevrat v zadnjih volitvah na Češkem, vidimo, da mu je bila vzrok oportunitetna politika Staročehov. Na Češkem kakor povsod, kjer bivajo slovanski narodi v skupinah, je edini neodvisen in samostojen element, kmetstvo. Plemstva tako rekoč Slovani niti nemamo, in uprav kmetstvo se je naveličalo večnih obetov in neuspehov svojih zastopnikov: ono noče ničesar več slišati ob oportunistih temveč zahteva od njih odkritosti in odločnosti. Poslanci naj tirjajo skupno in odločno pri vladi; drugačno je pa prašanje je li jim vlada želje izpolni ali ne. —

Svoji k svojim!

I.

Ta lepi, ta modri pregovor ima pač vsak Slovenec na jeziku, v mislih pa menda — nikdo. Ako opazujemo naše narodno življenje v katerem koli obziru, vidimo, da se nikjer ne ravnamo po tem geslu in čuditi se moramo, kako je neki navstal ta modri rek mej nami. Koliko očitanja, koliko bridkih misli nam vzbujajo te kratke besede v duši, zvene nam kakor posmeh, kakor bridka ironija na ušesa. Da, svoji k svojim, modrujemo za mizo v veseli družbi, kjer se poraja toliko

PODLISTEK.

„Matica Hrvatska“.

Prejeli smo knjige za leto 1888. na številu jih 11. Videč krasoto in notranjo veljavnost teh knjig, ne moremo si kaj, da ne bi tega izbornega društva vnovič priporočali slovenskemu občinstvu, da pazno in z uspehom prebira njegove proizvode ter se na nje v obilnem številu naroča.

1. Prva in najlepša knjiga je: Slike iz obéga zemljopisa, napisao dr. Ivan Hoić I. 367 str. v osmini. Ta knjiga, koja je XIII. v poučni zbirki, okrašena z 60 slikami in jedno zemljopisno karto — popularno popisuje obéne pojmove o zemljopisju, zemljo med zvezdami, oblik zemlje, njeno kretanje, matematično črte na njej, mesec, vulkane, razdelbo vod in kopnega, itd. itd. Jezik v kojem je pisana in podobe, ki jej vsebino tem bolj razjasnujejo, delajo jo miéno tako, da jo vsakdo s zanimanjem in pridom čita. Enake knjige mi Slovenci še nemamo in skrajni je čas, da bi nam enako izdala naša družba sv. Mohora, katera nam jo je uže obečala.

2. Poviest carstva rimskoga. Dio prvi. To je IV. knjiga obéne zgodovine, koje spisujejo razni hrvatski pisatelji. Pričujoči zvezek je napisal marljivi pisec g. Ivan Rabar opirajoč se na najboljšé drugonarodne pisatelje v tej stroki. V njemu se nadaljuje zgodovina dra. Tomića ter se v prav poljudnem in lahko umljivim jeziku pripoveduje dogodivčine rimskega cesarstva od Avgusta do Komodove smrti, namreč dobo od l. 30 pr. Kr. do 192 po Kr. Knjiga je vrlo lepo razdeljena in ne obsega samo golega pripovedovanja temveč širi se v stvarno kritiko in ocenitev tedanjega kulturnega stanja. Na kratko ali jedrovito opisuje uredbo cesarstva, uredbe vojne, financije, sodstva, napredek književnosti, znanosti in umetnosti v dobi Avgustovi in sledečih cesarjev. Čitatelj si lahko iz nje naredi popolno sliko veličastnega pojava v svetskej povesti, kakoršen je res rimsko cesarstvo. Knjiga obsega 369 strani gradiva in jedno zemljopisno karto „rimskega cesarstva“ koja tekst pojasnuje. Osobito našim dijakom na srednjih šolah priporočamo to knjigo kot dobro pomožno delo pri proučevanju obéne zgodovine.

3. Knez Nikola Zrinjski dramatično delo v versih v petih dejanjih, sestavil Matija Ban. V dramatskej obliki opisujejo se v tej knjigi junaški čini sigetskega junaka, koji se je s takim uspehom boril proti zagrizenim sovražnikom kršćanstva divjim Turkom, in sigetska katastrofa. Pisec ove drame je gotovo ostal veren pristanik one šole katera proži ljudskemu naraščanju zdravo, duševno hrano. Mi iz srca čestitamo bratskemu narodu na lepem napredku, ki jo učinja na polju dramatike in to s originalnimi in samostojnimi deli. Žalibog, da je pri nas izvirna dramatika še v povitkih kajti nemamo še nobenega izvirnega dela v tej stroki razun znanega Jurčićevega.

Predstoječe izvirno delo učinja CV-CVI zvezek. Zabavne knjižnice „Matica Hrvatska“, v kojej je izšel uže lep broj raznih povesti, romanov, črtic, komedij in dramatičnih del izpod peresa najboljših hrvatskih pisateljev. Delo je posvečeno presv. djakovaškemu in sremskemu škofu vzvišenemu rodoljubi in dobrotniku narodne prosvete Josipu Jurju Strossmayerju.

4. Pavao Šegota povest, spisal Venceslav Novak. Zopet novo izvirno pri-

povedno delo, ki se prav lepo čita ter je napisano v prav gladkem in lehkoumljivem jeziku. Pripoveat je vrlo zanimljiva radi česar jo priporočamo osobito slovenskim ljubiteljem hrvatske knjige v pridno čitanje, ker s tem se urijo v sorodnem jeziku, ki je našem jako podoben. Naj bi ne bilo slovenskega razumnika, koji bi hrvatsčine temeljito ne razumel! Osobito bi pa priporočali, da se uče hrvatsčini, našim srednješkolskim dijakom, kojim gotovo toliko časa preostaje, da posvete nekatere proste ure učenju ostalih slovanskih jezikov, kar jim gotovo ne bode v škodo za poznejše življenje in omiko.

5. Nikola Tommaseo. Iskrice. Velekrasno izdanje na finem močnem papirju okrašeno z mnogobrojnim krasnim vignettami in sliko slavnega Dalmatinca, ki je kot eden najboljših pisateljev deloval na književnem polju italijanskem ter je obogatel z važnimi prekoristnimi jezikoslovnimi in kulturnimi deli pri tem pa ni pozabil, da je sin priprostega hrvatskega naroda, kojemu je napisal zlatavrednih nasvetov in naukov v pričujočih Iskricah. Delovanja njegovega tu ne bomo posebej omenjali kajti znano je širnemu

lepih misli, toliko dobrih načrtov; v praktičnem življenju ni pa ni duha ni sluha o njih. Ko stopimo v javno življenje smo polni obzirov, skrbno pazimo na druge, sebe pa popolnoma zanemarjamo. Nikjer si ne upamo pokazati svojega mnenja in svoje volje, nikedar ne stopimo na svoje noge boječ se, kaj porečejo k temu drugi. Le pogledimo malo v praktično življenje, da se prepričamo o tej žalostnej resnici.

V mešanih mestih, posebno v Trstu kaj radi opuščamo dobre stare slovenske šege in običaje ter je izmenjavamo za slabe in neslane laške navade. V tej težnji prisvojiti si vse, kar je tujega gremo tako daleč, da kaj radi opuščamo tudi svoj jezik, ter govorimo ali bolje mlatimo Lahom na ljubo njih spakedrano tržaško laščino. Kar je pa najbolj žalostno je to, da tudi vboje otroke slovenski roditelji osrečujejo samo s tem „kulturnim“ narečjem, da si reveži, ko dorastejo s tem ne znajo pomagati ni na levo ni na desno ter so priklenjeni samo na to mesto. Temu je kriva zanikarnost roditeljev, ki so mej sabo in z otroci mlatili laščino, mesto, da bi je bili priučili materinemu jeziku. Tej napačnej in nespametnej odgoji kriva je nevednost naših ljudi in pa njih neugonljiva želja po opičje posnemati vse, kar je tujega. Nikdo ne pomisli, da s tem svojemu otroku neizmerno škodi, da ga samo laško z njim govoreč tako okrade za en jezik, kajti taljanski se naši otroci nauče na ulici in v šoli dovolj. Roditelji morejo samo na to paziti, da v družini mej sabo govore slovenski. Družina je nepremagljiva trdnjava, katere nam najhujši in najmogočnejši sovražnik ne more vzeti. Ako v družini gojimo svoj jezik, svoje šege in navade ne more nam nobena še tako zoperna in sovražna nam postava zabraniti razvoja in napredka. Naše številno bo čedalje raslo, čedalje več bo naših delavnih močij, vedno večji bodo naši zaslužki in naše premoženje, s tem bode pa v enaki meri rasla naša moč in veljava in naš upliv na javno življenje. Na družino in družinsko življenje moramo najbolj paziti, to mora biti slovensko, potem ni in ne more biti nevarnosti za našo narodnost!

Da pa to dosežemo, moramo si jemati slovenska dekleta za žene. Svoji k svojim!

Protij temu grešimo mi Slovenci kaj radi in to vsi brez izjeme, inteligentni možje kakor preprosti delavci. Uglajeno vedenje, zvitost in razvade tujih žensk bolj mikajo naše ljudi nego preprostost in krepost naših deklet. Da, pripeti se le premnogokrat, da ujame našega moža v svoje mreže lokava ptujka, ki nema zmišla ni za gospodinjstvo ni za družinsko življenje, ki mu ne prinese ni groša v

svetu. Italijansko književnost je obogatel z izrednimi deli kakor: slovar vseobčnega jezika italijanskega, spisi o odgoji, tolmač k Danteju, zbirke narodnih pesmi (mej katerimi je prevel tudi mnogo hrvatskih in srbskih), estetiški slovar, drugo prognanstvo itd. Bil je izboren jezikoslovec, estetik, pripovedovalec in moralist; njegovi nauki in nasveti se še vedno s slastjo in koristom čitajo. Italijanski narod je ponosen na tega velikana, koji je pa ponikel iz slovske sredine.

Živenje in delovanje njegovo je korenito in obširno opisal v tej knjigi gosp. Ivan Milčetić ter nam predočil v pravej sliki tega duševnega velikana, koji bi bil gotovo povzdignol ugled hrvatskega in slovskega rodu sploh, ako bi svoje pero zastavil narodu, h kojemu je spadal, ter napizal svoja dela v materinem jeziku.

„Matica“ si je stekla gotovo priznanje vseh svojih članov podavši jim v krasnej obliki edino knjigo, ki jo je napisal Tomaseo v materinščini, koje delce priča zadosti o naklonjenosti in ljubezni, ki ja je gojil do svojega naroda in o njegovem slovskem pokoljenju.

(Konec prih.)

hišo ampak le polno vrečo slabih lastnosti in pogubnih zahtev. Ni čuda, da v takej družini ni sreče in zadovoljnosti in da tudi otroci iz takega zakona niso kaj prida. V družini je mati vladarica, ona vzgaja otroke, od nje se uče dobremu ali slabemu. Naši mladeniči si morajo torej mej domačimi dekleti izbirati družice; te edine je bodo razumele, te se jim bodo dale voditi one same zamorejo krepostno in narodno odgajati otroke. Koliko hčerk bogatih slovskih roditeljev podalo je že roko in imetje našim nasprotnikom, dočim nam tujke ne donajajo nič nego kvar! Ako se Slovenka uda za tujca, odreče se svojej narodnosti, ako si pa nasprotno Slovenec vzame tujko, odreče se on, mož, njej na ljubo svojemu narodu in jeziku! To je pač res žalostno in pogubonosno za naš narod in našo bodočnost. To je največje zlo v našem narodnem življenju, iz tega izvira vsa druga, zato moramo to najprvo zatreti. Ako se hočemo razvijati, ako hočemo imeti kako bodočnost moramo si osnovati najprej slovensko družino. Istrebimo iz nje vse kar je tujega ter jo spremenimo v svetišče slovske narodnosti. Tako so se povzdignili drugi narodi in samo tako se moremo povzdigniti tudi mi. Ako hočemo, da bode naše delo vsešno, moramo najprej tu začeti, sicer so vsa naša prizadovanja, vsi naši naporji zastonj! Svoji k svojim! Na temelju tega pregovora začnimo naše narodno preustrojevanje in prva na vrsti naj bode družina!

Tržaška okolica

v letih 1840 do 1889.

I.

Pod sledečim naslovom govoril bode pisec teh vrstic o narodnih naših razmerah v okolici — dokazoval o napredku — ali propadu slov. življa v zadnjem polstoletju, od leta 1840 do 1889.

Okolica Tržaška je postala v zadnjem času zelo pomenljiva; pomenljiva radi sedanjih političnih razmer — ona obrača na se oči milijonov avstroogerskih Slovanov! Recimo naravnost: Ako bi Trsta ne obdajala slovska okolica — ako bi ne živele v mestu samem na tisoče Slovencev — ne govorilo bi se morda več o „avstrijskem Trstu!“ Slovenci so tu prava živa straža ob Adriji, ob avstrijski meji. Od vladine strani ni se spoznalo dosedaj okoličane kot take. Spoznala bi nas bila lahko, a ni nas hotela spoznati! Spoznajo pa to dobro naši domači, in tuji lahoni — spozna to prav dobro tržaški magistrat. Vsi ti ljudje predobro znajo kaj je njim slovenski živelj v Trstu in okolici — znajo kaka skala na vrat Irredenti je število 40.000 tržaških in okoličanskih Slovencev! Premišljujejo o tem broju 40.000 Slovencev mesta in okolice — pride mi na misel tržaška statistika. Ljudskega popisovanja, statistike se vsele uže naprej italijanski listi ter kriče, da bode vpisanih 100.000 Italijanov! Kljubu vsem magistratnim naporom ni se jim še posreči naštetiti toliko svojih ljudi; wanjkalo jim je navadno še mnogo tisočev do tega broja! Mesto tržaško z okolico broji sedaj do 155.000 prebivalcev. Ko bode zopet tu ljudsko štetje, naštele se bode „po magistratnej statistiki“ do 90.000 Italijanov! Med temi 90.000 Italijani je „pičlo število“ — 20.000 podanikov bližnjega kraljestva! — Ostaio bi toraj le okoli 70.000 domačih Italijanov, in še mej temi je premnogo Tridentincev, Istranov in goriških Furlanov ter na tisoče za Italijane vpisanih Slovanov! Ako torej le malo o tem pomišljujemo, pritrditi moramo, da je jako znatno število Slovencev v Trstu!

Statistike tržaške ne veseli se noben pravi rodoljub, ker ona obrača resnico na robe in zlobno taji naše pravo število torej tudi naš pomen in našo moč. Zapiše se „lingua usuale“ — občevalni jezik dotične

osobe — in ravno to je v Trstu za nas pomenljivo. Pisec tega članka je sam videl kako so se vpisovale na enak način cele slovske družine za „italijanske!“ Pomislimo koliko posla imamo z magistratom, z italijanskimi trgovci in podjetniki, z vsemi temi govorimo italijanski, zato nas slavni magistrat šteje mej Lahe! To je statistika njegova! Žalibog je tudi mej okoličani mnogo družin katere občujejo italijanski med seboj, posebno v bližnjih predmestjih. Tudi na Greti, kjer se hočejo nekateri trdi okoličani (z imeni „Škeri“ itd.) kar čez noč v prave Turince preustrojiti — tudi tam so družine, katere lomijo med seboj tržaško narečje. Da še celo znane „narodne družine“ občujejo le prepogostoma laški mej seboj. Pravijo, da je tudi v Rojanu tako — no to se da prav lahko in kmalo popraviti! — Ako bi se vpisal vsak slovenski okoličan za Slovenca, pokazala bi statistika drugo lice! Na vsak način pa bi bilo mnogo bolje, ako bi statistiko vodila vlada in ne pa tržaški magistrat. Na to bi bilo treba delati. Kljubu vsej tej nam tako krivični statistiki vidimo, da se nas nabere uže „nekoliko desetisočev“ Tržaško okoličanskih Slovencev, in to predobro čutijo naši Irredentarij! — Pustimo za sedaj statistiko; pogledimo okolico v zadnjih petdesetih letih, od 1840 do 1889.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

V sedanji mrtvi dobi, ko so gospodje državni poslanci na počitnicah in so vsi državni in malone vsi deželni zbori zaprti, imajo razne stranke dovolj časa, da premišluje o svojih razmerah ter studirajo, kako bi se v bližajoči se parlamentarni dobi z večjim uspehom poprijela dela. Klerikalci in konservativci se vedno še bavijo z uspehi radikalne stranke na Češkem in liberalcevi na Tirolskem. Prepričani so, da ako pojde to svojo pot, mora pri prihodnjih državno zbornih volitvah sedanja večina in z njo tudi Taaffejeva vlada pasti. Tega se pa boje, kajti bolje je biti na vladni strani nego v opoziciji. Klerikalci pretresajo v svojih listih vprašanje, kako bi bilo treba pomagati kmetskemu stanu ter ga ohraniti na svoji strani. To vprašanje je res velike važnosti. Liberalci in radikalci povdarjajo v državnem zboru, na ljudskih shodih in v svojih listih, kako si vedno prizadevajo povzdigniti kmetski stan, ki je v naši državi najvažnejši. Z lepimi besedami in mamljivimi obljubami se jim je posrečilo pridobiti uže znaten del poljedelcev na svojo stran. Temu uplivu hočejo klerikalci stopiti nasproti ter ga kolikor se da omejiti in uničiti z resnim in za poljedelstvo vsešnim delovanjem. Pred vsem treba rešiti agrarno vprašanje ter zabraniti kosaenje razpadanje in zadolževanje zemljišč. Pred vsem treba gledati na to, da se poljedelcem pomaga rešiti posestva dolgov. Zato ni pač treba, da bi jim dali, kakor nekoč liberalna vlada borzjancem, milijone iz državne blagajne na razpolaganje, še posebnih zakonov ni treba za to. Dovolj je, da se od zgorej upliva na nižje uradnike, naj ne izterjavajo davkov s tako brezobzirnostjo, kakor se to dela dan danes, ampak gleda naj se pred vsem na to, da se kmetom kolikor mogoče olajša plačevanje davkov in da se jim ne dela nepotrebnih stroškov. Po toči in drugih elementarnih neugodah prizadetim gospodarjem naj se olajša davčno breme in naj se z vladne strani gleda, in upliva na to, da je upniki, posojilnice, banke ali hranilnice ne prijemajo baš o takih prilikah ter jim zaradi dolgov v takih slabih letih ne prodajajo zemljišč. — To so re lepe ideje, ki ne zvene sicer tako bombastično kakor obljube liberalcev, a tako postopanje bi kmetskemu stanu res koristilo, zato si želimo,

da bi dotični krogi uplivali na vlado, da se dejanski izvede. Skrajni čas je, da se našemu kmetskemu stanu pomaga!

Zaradi zmage liberalcev in Italijanov v tirolskem veleposestvu so si liberalci in konservativci navskriž. Židovsko-liberalna stranka očita konservativcem in klerikalcem nemškimi, da ti podpirajo slovske secesjonistične težnje. Ti pa te laži-liberalce zavračajo s tem, da so liberalci, naj uže to taje kolikor jim drago, Italijanom obljubili za njih pomoč, podpirati njih težnje ter jim pomagati razcepiti Tirolsko v dva dela, v italijanskega in nemškega. Konservativci in klerikalci pa podpirajo Slovence le v toliko, da jim priznavajo jezikovno ravnopravnost ter jim pomagajo kolikor mogoče priboriti si jo. Nikdar ni pa konservativnej in klerikalnej stranki bilo na umu podpirati Slovence, ako bi ti hoteli razcepiti razne kronovine ter osnovati si združeno Slovenijo. Te ideje, pravijo konservativna glasila, Slovenci neso sprejeli v svoj oficijelni program in tudi privatno ne agitirajo več zanjo! — S tem je izrečena pohvala našej „oficijelnej“ politiki od konservativno-klerikalne stranke, katere se nikakor ne veselimo. Ta „oficijelni program“ slovske politike, kateri Nemcem tako ugaja, nam ni jasen, naš narod ga ne pozna. Nehote se spominjamo tu stare „Presse“, ki je pred leti pisala: „Dokler so Slovenci delali še za zedinjeno Slovenijo so nam imponirali, sedaj pa nič več!“ In res je žalostno, da so naši voditelji zavrgli stari jasni in točni in pa res narodni program ter ga zamenili z drugim, nejasnim in v vsakem obziru slabšem! Dokler smo tako razcepljeni morali se bodemo povsod neznanško boriti, da si izvojujemo jezikovno ravnopravnost, in ker smo v vseh kronovinah izvzemši Kranjsko, bodisi v dejanski ali pa v umeteljni manjšini, porabljaljati bodemo vedno vse svoje sile v to, da si to jezikovno ravnopravnost, če si jo pridobimo tudi ohranimo. Praktičnemu, narodno-gospodarskemu delu se, dokler ostanemo razkosani, ne bodemo mogli nikdar posvetiti. Ako pa tega ne dosežemo, napredovali bodemo v narodni ideji, nazadovali pa v masi, v številu in na imovini ter se bližali čedalje bolj propadu. Iz teh in sto in sto drugih ozirov bil bi program „zedinjenje Slovenije“ boljši, tega bi se naši voditelji morali zopet proprijeti, ako hočejo, da stopimo v življenje kot narod in ne kot odlomki naroda!

Vnanje dežele.

Bivši srbski kralj Milan je bil obudil v novinarskem Izraelu na Dunaji in v Pešti sto in sto veselih nad, ki so pa vse čez noč razpale. Upali so ti gospodje, da je prišel Milan v Beligrad, da se dvigne zopet na prestol ter vzame zopet vlado v svoje „krepke“ roke. Zadnjič smo poročali, kako ponižno in pohlevno je bivši kralj ogovoril svojega največjega nasprotnika metropolita Mihajla, da mu je ponudil spravo, prosil ga blagoslova ter mu celo poljubil roko! Da bi se nekdanji tako oblastni in energični Milan mogel tako ponižati, to ni šlo dunajskim in peštanskim židom v glavo in koj so skovali energičen govor, v katerem bere Mihajlu „levite“ ter ga zdelava, kakor kacega šolarčka. No to veselje jim je kmalo preslo, Milan sam jim je vse zlate sanje podrl. Izjavil je namreč, da on se ni vrnil v Srbijo, da bi se zopet polastil krone, ampak samo, da vidi sina in nadzoruje nekoliko njega odgojo. Njegov odstop ni lahkomišljen muhast odlok, ampak dobro premišljen čin, katerega nikakor ne obžaluje. Regentom in vladi popolnoma zaupa ter z veseljem konstatuje, da vlada v deželi mir in red. Povrniti se hoče še večkrat v domovino, a vselej edino le s tem namenom, kakor sedaj. Tako Milan. Njegovim prijateljem so se pa dolgi nosovi še bolj stegnili; kaj tacega bi ne bili pričakovali. Milan je res ves drug, da ga ni več spoznati!

Nemški cesar se je vrnil zopet domov iz Švedske, koder je potoval tri tedne. 8. t. m. napoti se na Angleško kjer ostane nekoli dni. Koj potem pride cesar Fran Josip v Berlin, kjer ostane štiri dni. 20. t. m. pride pa ruski car v nemško prestolnico. Nemški cesar pojde potem v Bairaht in v Alzacijo-Loreno. Uže večkrat je nameraval pohoditi ti dve deželi, a vselej je odnesel potovanje. Sedaj pa hoče izvršiti ta stari načrt ter vdeležiti se odkritja spomenika svojega deda v Metz.

Crispijeva naredba proti irredentičnemu rovanju ni imela nikacega uspeha. Komaj je bil razpuščen „odsek za Trst in Trent“ uže so radikalci sklenili nadaljevati svoje „delovanje“ ter osnovati si drugo tajno društvo z istim namenom. In res uže danes obstoji novo društvo „Trst in Trento“ pod vodstvom nekega Norsa. To irredentarsko društvo ima dve podružnici, eno v Brešji drugo v Vidmu. Glasilo radikalcev je: „Rajše hlapi Francozov nego prijatelji Avstrije“. Gott helfe weiter! Bomo videli, kako bode uplivala trojna zveza na to gibanje v italijanskem narodu.

Parnell vodja Ircev je res neumoren. Osnoval je „zvezo za obrambo zakupnikov“. Ta zveza ima namen braniti zakupnike pred veleposestniki. Dajati jim sredstva za nakupovanje najmanj zemljišč in braniti je, ako bi je hoteli veleposestniki nepostavnim potem izgnati. Zveza bode podpirala vsa zakupniška društva, ki so po vsej deželi. S tem bode Irceem, katere angleški kapitalisti in posestniki tako neusmiljeno tlačijo mnogo pomagano. Kajti zveza bode osrednje društvo vseh zakupnikov, katere bode zastopalo in branilo tudi pred sodišči.

Amerikanske države imele bodo 4. oktobra t. l. v Washingtonu shod, na katerem se bodo razpravljala samo narodno-gospodarska vprašanja. Nagon k temu shodu so dale „severo-amerikanske zedinjene države“. Na shodu se bode pogajalo o enakomerni uredbi carine, v vseh državah, o uredbi enake vage in mer in enakega denarja. Pretresalo se bode pa tudi vprašanje, kako se ubraniti evropskemu uplivu v narodnogospodarskem in političnem obziru.

DOPISI.

Na Tolminskem, 25. julija [Izv. dop.]
(Učiteljsvo in poprejšnji glavav Schaffenhauer). Prav izvrsten utis je napravil dopis v cenjeni list „Edinost“ o bivšem glavarju na vse narodne kroge naše. Zlasti pa je oveselil ta dopis narodno naše učiteljsvo, kajti ono je največ čutilo poslovanje tega gospoda — tega najtočnejšega sluge barona Pretisa. Da je vestno služil politiki gospoda barona, povedal je uže zadnji dopis in s tem in o tem pové nekaj tudi današnji.

Da ta mož narodnosti naši ni bil prijazen, povedal je zadnji dopis. To je živa resnica. Kjer je le mogel, pokazal je svojo mržnjo do naše narodnosti — in to je zamogel največ pokazati pri podrejenem učiteljsvu. Županstvom in krajnim šolskim svetom (in še te je imel izbrane, namreč takim, ki se niso bali pokazati svojih zob) je še dopisoval slovenski — šolskim vodstvom pa ne. Učitelji so pri neki uradni konferenci jednoglasno sklenili prošnjo, da bi okr. šolski svet dopisoval po slovenski, ker je naš okraj izključno slovenski in učiteljsvo vsposobljeno le za slov. šole — no vse zastonj. Gospod glavar se je malo pojezil in porepenčil nad predrznostjo učiteljev — in dopisoval nadalje izključno nemški. To je bil uljudni odgovor na soglasni sklep konference, da si je tajnik c. kr. okr. šolskega sveta zmožen slov. jeziku v govoru in pisavi. Učitelji pa so morali molčati, da bi še kaj hujšega ne prišlo. Da so se tako nečuvno grdo prezirala narodna čustva podložnega učitelj-

stva, to imajo na vesti tud ostali udje okr. šol. sveta, ki so molče kimali k vsemu kar je storil glavar. In u da sta tudi bila dva slov. dež. poslance! Vsi ti neso bili toliko možki, da bi opozorili oblastnega glavarja, da obstoji soglasen sklep o slovenskem uredovanju in poslovanju okr. šol. sveta. Ali neso to žalostne prikazni? — Tudi „Tolminskemu učiteljskemu društvu“ dajal je na slov. uloge nemške odloke ter društvo svojevoljno prekrstil v „Tolmeiner Lehrerverein“. To natektnost, to neuljudnost in to preziranje narodnosti našega učiteljsva so učitelji uže večkrat ožigosali pri obnih zborovanjih.

Sploh pa je silno preziral učiteljsvo, ker je to največkrat pokazalo v javnosti svojo narodnost ter se za njo tudi borilo. Prišel ni menda nikoli k uradnim učit. konferencam, v ljudske šole pa uže celone. Pri marsikakej priložnosti je pokazal očitno, kako mu je učiteljsvo trn v peti — ker je bilo vedno v narodnem taboru na odličnih mestih. Če je prišel kak učitelj k njemu ter ga nagovoril po slovenski, zarepenčil je visoki gospod: Sie sprechen ja deutsch!

Tudi v marsikakem drugem šolskem oziru ni bilo vse v redu. Neka zadeva pa je bila tako grozno debela, znana po vsej deželi in tudi zunaj nje, da so se vsi razumniki čudili in vprašali: „Ali ste na Tolminskem tam kje doli na Turškem, da so pri vas tzožne stvari, ki se v vsej Avstriji še niso zgodile in se ne zgodijo!“ In zvedelo je za take reči celo ministerstvo za uk in bogočastje ter s posebnim važnim odlokom zaukazalo, da mora biti vendar uže konec takim — nerednostim, ki se godijo pri nas. Toda g. Schaffenhauer je odšel — in izvršitev je prepustil svojemu namestniku. Dal Bog, da bi se izvršil ta ukaz tako, kakor se izvršiti mora da ne bo zopet morala poseči vmes najvišja naučna oblast, kar se bo zgodilo, ako ne bode konec takim — — —

Prosimo to v korist šole, naroda in učiteljsva, ki uže teško prenaša take reči!!

Zaradi takih in enakih reči bil je g. glavar neprijatelj. To se je pokazalo posebno pri zadnji uradni konferenci. Dan po konferenci je imel iti g. glavar v Koper in pri konferenciji je prvosednik predlagal, da bi učiteljsvo odposlalo deputacijo petih mož, da bi šla k glavarju, poslovala se od njega ter se mu zahvalila. — Tu je nastala močna opozicija in živahni ugovori. Povdarjalo se je protiučiteljsko in protinarodno poslovanje gosp. glavarja — da mu učiteljsvo pač ni za nič hvaležno, itd. Gospoda prvosednika so zbudili taki ugovori — in mi dobro razumemo to, kajti poleg njega mu nihče med učiteljsvom ne more biti hvaležen. Sklenilo se je konečno vendar le odposlati deputacijo — iz uljudnosti, kar se je posebno povdarjalo.

Novi okrajni glavar je torej uže tu! Županstva in krajni šolski sveti so dobili lepe slovenske dopise, s katerimi naznanja „Miroslav grof Marenzi“, da je začel poslovanje. Šolska vodstva pa so dobila nemška naznanila s podpisom: Friedrich Graf Marenzi. Ali je to še vedno maslo Schaffenhauerjevo? Ali se bo nadaljevala poprejšnja politika? Mi tega ne moremo verovati, kajti preveč lepega smo slišali o gosp. grofu. Bog daj, da bi nam z njim vred nastopila boljša doba! Ako ne — pa boj, boj do skrajnosti! ? ? ?

Domače vesti.

Izlet v Divačo moral se je, kakor nam poročajo iz Ljubljane, preložiti na prvo nedeljo septembra ker se uprav v nedeljo vrši slovesna veselica pevskih zborov v Celji ter se bode te dni odkril Levstikov spomenik v Velikih Laščah. Upamo, da bode ono nedeljo udeležba tem večja ter bodemo mogli še v mnogo-

brojnejšem številu skupno si podati roke v znak bratske ljubezni — v Divači, na meji Primorske in Kranjske.

Izletniki na Bled k glavni skupščini družbe sv. Cirila in Metoda dne 8. avgusta vdobeh natančnejša pojasnila o voznji in odhodu pri našem uredništvu, kamor naj blagovolé osebno se potruditi.

G. Gregor Jereb, c. kr. brzojavni oficijal in poverjenik Matice Slovenske za Trst in okolico imenovan je vodjem brzojavnega urada v Pazinu. Radi tega prevzame s 1. avgustom poverjenišvo Matice g. Josip Straus, c. kr. finančnega ravnateljstva asistent. Bivšemu g. poverjeniku presrečna hvala za ves njegov trud, novemu pa mnogo sreče Matici na korist.

Č. gg. matičnjaki so lepo naprošeni, da blagovole plačati svojo letnino, če tega niso storili, vsaj do 12. avg. in sicer poverjeniku ali pa slugi delalskega podpornega društva.

Umrl je, kakor se poroča z Dunaja, v soboto večer za tuberkulozo v dunajski bolnišnici naš rojak g. Blaž Fišer, poznati virtuoza na kontrabasu. Akad. društvo „Slovenija“ skazalo mu je pri pogrebu dostojno čast. Blag spomin možu, ki se je z železno vstrajnostjo in občudovano marljivostjo v velikem pomanjkanju pospel do slavnega umetnika na orjaškem glasbilu in delal čast slovenskemu narodu, kateremu je bil zvest sin. Naj v miru počiva!

Osobne vesti. Deželni glavar Kranjski g. dr. Josip Poklukar je imenovan prvomestnikom v komisiji za pogozdovanje Krasa. — Dr. Frane Mandić je imenovan c. kr. sanitetnim asistenom. Čestitamo! — Dr. Ig. Braun je imenovan ces. kr. okr. zdravnikom v Tolminu.

Izpit na slovenskejši ljudski šoli pri sv. Jakobu. Minolo soboto ob 7^{1/2} uri brala se je sv. maša pri kateri so popevali šolarji slov. šole pod vodstvom gospice Micheli, koja jih je res dobro v petju izvežbala. Pri službi božji bilo je mnogo občinstva osobito slovenskih mater. Koncem svete maše je deca zapela zahvalno pesen in cesarsko himno. Ljubljanska glavna družba je bila zastopana po bl. g. Ivanu Hribarju; od tržaških podružnic zastopano je bilo moško in žensko načelnišvo.

Po sv. maši smo šli vsi skupno v šolsko poslopje kjer so se kmalu na to začeli izpiti, ki so trajali do 10. ure. Uvažujoč okoliščine te šole, nepričakovane ovire, ki so se jej v tem letu stavile in pozni čas v kojem se je šola začela, izreči se moramo res zadovoljne z uspehom. Pridni dečki in deklice so dobro odgovarjali na vsa vprašanja in pokazali sploh, da so se pridno učili. G. učitelju-voditelju gre vsa čast, da je svojo dolžnost vrlo dopolnil. Po končanem izpitu so se pridnejši izmed šolarjev obdarovali (okolo 15 njih) z mašinimi bukvicami, drugim so se podarile podobice z natisnjenimi molitvicami.

Kakor pri maši, bilo je tudi pri izpitu navzočnega več občinstva posebno ženskega spola, kojemu se je na licu brala zadovoljnost, da njih deca tako dobro odgovarja vprašanjem iz pojedinih predmetov. Videli smo tudi nakatere gospice učiteljice iz mesta in okolice.

Po končanem izpitu, deklamacijah in pesnih spregovorih g. Hribar ter obrnjen proti malim otročičem in navzočnemu občinstvu v lepem govoru omenja koristi, ki jo ta zavod donaa slovenskejši narodnosti. Na njem se slovenska deca uči krepstiv, čednostim in vednostim; na srce mlade dece polaga govornik blage slovenske dobrotnike, ki skupaj znašajo blagovoljne darove, da se more ta šola vzdrževati; slovenska deca naj bi postala domoljubna in pridna, iz nje naj bi se izredili delalni rodoljubi in možje — tedaj bi se žrtve dobrotnikov zadosti poplačale in dosegl bi se namen, za katerega je osnovana in deluje družba sv. Cirila in Metoda. Slednjič se je v imenu glavnega

društva zahvalil načelništvom tržaških podružnic, koji sta se istinito mnogo trudili da se je odprl otroški vrt in slovenska ljudska šola.

Iz šole šli smo na to na otroški vrt kjer je gospica Michelijeva izpraševala svoje nežne gojence iz krščanskega nauka, molitvice, dajala jim prašanja iz praktičnega življenja na kar so otročiči lepo odgovarjali in res pokazali kolike duševne, koristi pridobija na tem prekristnem učilišču, kjer jih marljiva vzgojiteljica uči pravemu krščanskemu življenju in uzornemu vedenju. Iz teh majhnih otročičev izrastejo vrli in pridni šolarčki v veselje svojim roditeljem in blagim dobrotnikom, ki to šolo vzdržujejo.

Vsi pričujoči so bili v srce ganjeni in želeli so gotovo mnogega uspeha tem prvim slovenskim učilnicam v Trstu. Bog daj, da bi iste mogoče bilo razširiti in popolniti v duševno in gmotno korist našega naroda v Trstu! Število učencev, ki je letos obiskovalo šolo in zabavišče — skupno okolo 120 — jasno kaže kolike potrebe bi bile druge po deželi vzdrževane slovenske ljudske šole v tem mestu in to tem bolj, ako pomislimo, da omenjeni otroci prebivajo samo v enem mestnem okraju. —

300 gld. namreč nagrado, katero je „Zveza slov. posojilnic“ poklonila svojemu predsedniku g. Mihi Vošnjaku za ves njegov trud v zadevi slov. posojilnic od leta 1881. sem, je daroval ta gospod „dijaški kuhinji“ v Mariboru, kjer se v jeseni otvori slovenska (paralelka) za prvi latinski ali gimnazijski razred. To je posnomanja vredno!

Rimski časopis „Fanfulla“ je prinesel v svojej številki od dne 26. do 27. t. m. važen dopis iz Trsta, kojega priobčimo v prihodnji številki v dobrem slov. prevodu. V njem se v pravej sliki opisujejo razmere na Primorskem radi česar se lahonski listi v omenjeni dopis jako strupeno zaganjajo.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda so nabrali udje „Trž. bralnega in podpornega društva“ v gostilni g. Vodopivca gl. 4-05.

Carinska meja mej mestom in okolico. Kakor smo izvedeli zvršila je svoje delo posebna komisija, ki je bila sestavljena na predlog našega državnega poslanca g. Ivana Nabergoja, da določi mejo mej mestom in okolico, ko bode odpravljena prosta luka. Nameravalo se je spraviti po odpravi proste luke skoro vso okolico pod mesto ter jej naložiti ista bremena katera bode nosilo to. Naš poslanec se je v državnem zboru uprl tej nakani ter se krepko potegnil za to, da se carinska meja določi tako, da ostane okolica izločena od mesta. Dotična komisija sestojča iz zastopnikov mesta, finančnega ravnateljstva in g. I. Nabergoja, zvršila je svoje nalogo, in kakor čujemo iz zanesljivega vira, v zmislu govora našega državnega poslanca t. j. v prid naše okolici!

Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Ajdovščini izvolila si je sledeče načelnišvo: Ivan Gudulin, načelnik, Anton Lokar, načel. namestnik, Fr. Petrič, zapisnikar, Jože Budihna, zapis. namestnik, Anton Trčelj, blagajnik, Fr. Budihna blag. namestnik.

Na c. kr. obrtniškejši šoli v Trstu je bilo vpisanih minolo šolsko leto vkupe 654 učencev in učenk. Od teh je obiskovalo oddelek višje obrtniške šole 27 učencev, odelek za obrtniške predstojnike 22 učencev; v večerni in nedeljski kurz je zahajalo 458 učencev; šola za vezenje in čipke je obiskovalo 147 učenk. Vpisovanje v dnevni kurz se bode vršilo od 11 do 15 septembra, za večerno in nedeljsko šolo od 15. do 20. septembra t. l. Pogoji k vpisovanju se izvejo pri ravnateljstvu te šole vsak dan od 9 predp. do 12 pop.

Minoli teden namreč dne 24. t. m. vihrala je huda nevihta po vsem Kranj-

akem. Voda je marisikje iztopila iz svoje struge ter navalila na polja in travnike ter učinila neizmerne škode. V Cerknici, Planini, savinjski in rožni dolini je deževje naredilo veliko škode. Voda je bila tako močna, da je valila po par stotov težke kamene kakor igračo. Kaj tako strašnega ni ta rod še doživel.

II „Diritto Croato“ zadnja številka je zapljenjena zaradi članka o „biskupu Flappu“ in proganjanju slovanskega svećenstva v Istri.

Izlet v Milje napravi prihodno nedeljo tukajšnje veteransko društvo v spremstvu svoje godbe. Odhod po parniku ob 4 uri popoldne in odhod iz Milj v Trst ob 10 uri zvečer.

Natečaj. Kakor je razvidno iz oglasa v današnji številki našega lista potrebuje se v Barkovljah cerkvenega orglarja in učitelja cerkvenega petja. Mi želimo, da bi se našel v ta namen sposoben mož da bi zopet uravnal in oživil Barkovljansko cerkveno petje. H krati bil bi lahko tudi učitelj pavske šole tamošnjega društva „Adrija“ za katero bi bilo jako važno ako bi imelo svojega učitelja v domačej vasi! Želimo torej Barkovljanom moža, kateri bi bil vešč svojemu poklicu in kateri bi vodil cerkveno in narodno petje.

Mače solze. Dež. namestništvo štajersko je odbilo prošnjo „odbora za dež. razstavo l. 1890“, koji je prosil, da se povabilni listi in tiskovine izdajajo izključljivo v nemškem jeziku ter zapretilo odboru, da nikdo izmed vladarske hiše ne prevzame pokroviteljstva nad razstavo ter vlada jej ne dovoli nobene podpore, ako se povabilnice ne izdajo tudi v slovensčini kot drugim deželni jeziku. Odbor je moral svoj odlok preklicati in višje vladi ustreči. Mislimi je lahko, da gospoda nemškutarji in z njimi celo tržaška iredenta preliha — mače solze! —

Lahonska nesramnost. Cunjast list, kateri nosi ime glavne ulice v Trstu, zopet pokazuje svojo ubožnost v humorju smešče naša vrla prvoboritelja gg. Mandiča in Nabergoja in društvo „Edinost“. Mi le iz pomilovanja omenjamo to nesramno čenčo, v kojoj izliva svoj smrad in nesnago par lačnih tržaških neodrešencev ter s tem, da drugim oponaša ubožnost, pokazuje v popolnej nagoti svoje siromaštvo. Lahonska šema je bolj namerjena znanim „frajlicam“ v starem mestu nego razumnemu občinstvu, radi česar mu radi puščamo, naj svoje robate dolgočasnice okužene s strastjo in nesnago prodaja mej to sodrgo. Ein jeder nach seiner Art!

Nevihta po Istri. Dne 23. t. m. ulila se je strašna plaha spremljana z nevihto in točo, ki je poklestila vsa polja in pridelek v Oprtalju (Portole) izvzemši vasi Čepič, Topolovac in Vardena. Škoda je neprecenljiva.

Telefon iz Reke v Trst. Nekemu časniku iz Reke poročajo, da je trgovinsko ministerstvo zavrglo prošnjo reškega magistrata gledé izvršitve telefonske zveze Trsta z Reko, kojoj bi morala občina prevzeti. Odklonitev je ministerstvo utemeljilo s tem, da bode država sama prevzela v lastno oskrb telefonske zveze mej raznimi važnejšimi ogerskimi mesti. Telefonska črta Trst-Reka se bode naredila še le tedaj, ko bode končana zveza Budapešte z Dunajem kar se zgodi še v tekočem letu. —

Strela je ubila dva fin. stražnika, dne 24. t. m., ko sta bila na preži med Medve in Chioprisom v Furlaniji, zadevši vanja, ko sta šla pod neko murvo.

Požar se je unel 26. t. m. v Goričah pri Hrenovicah na Kranjskem. Ogenj se je širil bliskoma in v kratkem je bilo 17 hiš z gospodarskimi poslopji v ognju. Skoraj vsa vas je upepeljena razun 8 hiš okolu cerkve. Ljudij ni se ponesrečilo, tudi živino so rešili, a obleka, živež, seno in orodje je pepel. Ljudje so bili ubožni, sedaj so siromaki. Blagovoljni darovi se hvaležno sprejemajo.

Samomor. V nedeljo popoldne so izlekli iz morja mrtvo truplo utopljenca; spoznali so ga za necega 60 letnega zidarja Josipa Miklavca iz Rocola, ki je manjkal od doma uže od minolega petka. Uzrok nesrečne smrti njegove je menda otožnost radi pomanjkanja dela in uboščina. Zapušča udovo in pet otrok. Obžalovati je, da se celo mej našim ljudstvom nahajajo ljudje, ki iščejo rešitve v obupu!

Družbi sv. Mohora je došlo letos nad 40 kratkočasnih in poučnih spisov. Izmed 18 krajših povesti ni bila nobena tako dovršena, da bi jo odbor mogel obdarovati. Vspregel pa je daljšo povest „Domačija nad vse!“ katero je spisala znana pisateljica gospa Pavlina Pajkova; priobčena bode v letošnjih „Slov. Večernicah“. Pet spisov poučne vsebine je dobilo darila in sicer: 1. „Herbert Turjaški“, spisal profesor Iv. Stekasa v Karlovcu; 2. „Oče Cene, uzor dobrega gospodarja in slovenskega postenjaka“, spisal župnik J. Podboj v Planini; 3. „Dva sovražnika naše dece“, spisal doktorand zdravilstva J. Rakež v Gradcu; 4. „Dobra vzgoja — otrokom največji zaklad“, spisal prof. R. Čuček v Kopru; 5. „Pošta“, spisal prof. Iv. Vrbovec v Novem mestu. V porabo je odbor sprejel več pripovednih in poučnih spisov.

Knjige „Maticе Hrvatske“ došle so poverjeniku za Trst še-le sedaj in ne uže zadnjič, kakor smo po pomoti poročali. Tržaški članovi jih vdobe pričuarju slov. čitalnice, via Campanile št. 4. Pri njemu se lahko vpišejo tudi novi udje.

Josipa Jurčiča „Zbranih Spisov“ je izšel VIII., ki obsega roman „Cvet in sad“ in povest „Bela ruta bel denar“. — Cena posameznemu broširanemu iztisu je 60 kr. krasno v platnene platnice vezanemu pa 1 gold. Mi opozarjamo slavno občinstvo tudi na ta zvezek, ki obsega prelep Jurčičev roman kakor tudi na vso zbirko spisov prvega našega pripovedovalca in pisatelja. Vsi dosedaj izišli zvezki se vdbivajo po naznačeni ceni v „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani, kakor tudi pri drugih večjih knjigarnah.

Stariši, podpirajte šolo! Par besedij o skupnem vzgojnem delovanju domače hiše in šole, napisal Anton Kosi, učitelj v Središču, pošta Polstran. V Ljubljani, tiskala „Narodna Tiskarna“. Založil pisatelj 1889. Dobiva se pri pisatelju in stane 1 iztis 10 nvč., 25 iztisov 2 glđ. 20 nvč., 50 iztisov 4 glđ. Ovo knjižico morali bi si okrajni šolski sveti kakor tudi okrajni zastopi v prav obilnem številu naročiti, in jo potem učitelju prepustiti, da on pri šolskem popisovanju, sprejemu otrok v šolo in drugih priložnostih brošurico mej stariše razdeli.

Nova knjižica. Ravnokar je izšlo drugo izdanje knjižice: Zgodbe sv. Pisma za nižje razrede ljudskih šol s 47 podobami. Nemški jih je spisal dr. Fr. Knecht in poslovenil Ivan Skuhala, dekan v Ljutomeru. Podoba knjižice in jezik se prav podaje mladim čitateljem; delce krasijo lične podobice, ki bodo mlada srca gotovo v nemala tudi za vsebino knjižice. Tiskal in založil Herder v Freiburgu v Breisgavi. Cena broš. iztisu 20 kr. vezanemu pa 26 kr. Mi gorko priporočamo malo knjižico osobito kot darilo pridnim učencem.

Poziv!

Podpisano uredništvo daje na znanje, da prireja IV. izdajo svojega „Popotnik-ovega koledarja za slovenske učitelje“ za 1890 leto.

Da se učiteljski osobni imenik (šematizem) v tej izdaji popné do neke popolnosti, vabimo vse p. n. učiteljstvo slovensko k sodelovanju.

V prvej vrsti prosimo slavna šolska voditeljstva, da nam blagovoljno naznijo:

1. Število otrok ob koncu šolskega leta, oziroma po stanju z 15. avg. t. l. in sicer: a) dečkov in deklic, ki so dolžni šolo obiskovati, t. j., ki stojé v starosti med 6. in 14. letom; — b) dečkov in deklic, ki šolo obiskujejo. (Kranjski in primorski p. n. gg. voditelji naj zapišejo vsakdanje učence posebej in ponavljajne posebej).

2. Vse spremembe, ki so se ali z ozirom na zavod sam, ali gledé učiteljskega osobja na njem vršile od 1. novembra 1888. do sedaj (15. avgusta), oziroma, ki se bodo v kratkem še gotovo vršile. Naj se ne pozabi na učit. osebe, ki so v tem letu iz učiteljstva izstopile (Uzrok izstopa!) — Ker se je od več stranij izrekla želja, naj bi šematizem zadržal tudi vpokojene učiteljske osebe, taka prosimo, da se nam naznanijo tudi.

3. imena, karakter in slednja služba ter natančna adresa takih vpokojenih gg. tovarišev, ki eventualno v šolskem okrožju prebivajo.

4. Tudi če se je znabiti spremenilo kaj gledé zadnje pošte itd. itd.

V drugej vrsti — in to posebno — prosimo pa vse tiste častite tovariše in ljubeznjive tovarišice, gledé katerih se nahajajo v III. letniku „Pop. koledarja“ kakoršni koli napačni podatki, naj blagovolijo nam dotične nedostatke natančno obznaniti, ter uredništvu pripomoči, da je popravi.

Sploh bodemo za vsako dobrohotno opazko in za vsak nasvet hvaležni ter se tudi nanj ozirali, ako le ne prekorači okvirja, v katerem se nam je gibati.

Ker nam je mnogo na tem, da zagleda „Popotn. koledar za slov. učitelje“ za 1890. l. uže vsaj meseca novembra t. l. beli dan, pač nujno prosimo, da se dotični popravki, oziroma podatki dopošljejo najpozneje do 18. avgusta t. l. podpisane uredništvu, katero se za vsako uslugo uže naprej zahvaljuje.

Maribor, dne 25. julija 1889.

Uredništvo „Popotnika“,
Reiserstrasse 8.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Meso v poletji.

Velik križ je z mesom po letu in vendar se zgodi večkrat človeku, da mu je treba ohraniti ga in sicer tako, da ne bode kvara. Na Francoskem se ravna z njim tako-le: Vzame se lončena posoda, napolni se s posnetim mlekom in sicer tacim, ki se že kisa. Sedaj se vzame meso, položi v tako mleko in na vrh se naloži kamenje tako, da je meso čisto v mleku. Tako se drži meso vsaj celih osem dni brez vsake škode.

Kedar hočeš vzeti mesa iz mleka, da se rabi za kuho, ni treba drugega, nego oprati. V tem ne trpi meso nobene škode, mleko pa rade pijó svinje in počutijo se pri tem prav dobro. Sl. G.

Sitno mrčesje.

Poleti trpi živina veliko od mrčesov in gospodarju je veliko na tem, da jim je ubrani, kjer more. Pripomočkov zoper mrčes nasvetuje „Mir“ te-le: Najbolji so pač, pravi, domači. 1. Voda, v kateri se je kuhala tobak. Na en del navadnega tobaka se vzame 35 delov vode in s to tekočino se izmijejo posebno občutljivi deli života. 2. Jesih, v katerem so se kuhali zeleni orehovi listi. Vzemi zelenih orehovit listov ali zelenih orehovit lupin, ki se kuhajo v jesihu. Če se žival s to tekočino izmije, jo pusti mrčes več dni pri miru. 3. Razredčen bencin, razredčen petrolej, tudi močno razredčena karbolna kislina je jako dobra, da zabrani pritiskanje muh v ušesa. Le ne smejo se te reči pogosto na istem mestu rabiti, ker sicer pekó. Veliko trpi zlasti živina, ki mnogo dela po gozdnih senožetih in po zemljah, ki so z grmičevjem porastene,

kjer se mrčesi posebno redé. Razun omenjenih sredstev služi tu tudi dobro, ako se nataknejo živini kapice na ušesa in če se pokrijejo z gosto mušjo mrežo. Da se branijo odprte rane, kamor muhe kaj rade posedajo ter svojo zalego va-nje polagajo, je prav dobro, rane namazati s terpentinovim oljem ali karbolno kislino. Če je živina tako hudo pičena, da ji dela bolečine in pičeno mesto zateče, daje se na dvojen način pomagati in sicer: pičeno mesto se namaže z rujavo žlindro iz tobakarske pipe in bolečina se takoj polajša, ali pa se kane na rano salmijakovca, ki tudi bolečino zmanjša.

Poslano. *)

Pri zadnjih kanoniških vizitacijah je vrgel šentpeterski dekan pred našega župnika č. g. Josipa Poljšaka oni pamflet na volilce političkega goriškega okraja, podpisan „Prosti kmet“ rekoč: Tukaj, take farane imate!

Ker je gosp. dekan izjavil in mu prikimal dornberški župnik, da sem jaz oni pamflet pisal, da mu je to tiskar Obizzi povedal, javno tu izrečem, da sta — če je res Obizzi tako povedal — oba z Obizzijem, nesramna in perfidna obrekovalca.

Da rešim svojo in čast vseh naših faranov, (kateri smo zajedno našega župnika farani), moram javno po tej poti izjaviti, da jaz onega pamfleta nisem pisal in tudi, da se ne mažem nikdar in nikoli s tako pisarjijo, osobito pa ne s tako, ki je nasprotna veri in žali verski naš čut. Sicer pa priznavam, da sem ob času deželnozbornskih volitev mnogo pisal, mnogo agitiral — a agitiral in pisal sem le za take kandidate, kakoršne si je naš narod želel in ne za take, kakor šentpeterski Gigant in njegova „klečeplazna klečeta“.

Naj pa izve šentpeterski dekan, da mi ipavski slovenski kmetje nismo mali pinđi, da bi se dali na vrvič okrog voditi, pač pa da se štejemo k oroslanom, ki se ne dajo ostrašiti od tacih Gigantov in tudi ne če so še gorostasni od njega. Da je to gola resnica, pokazati hočemo, ako Bog da in sreča junaška, pri prihodnjih državnozbornskih volitvah. Na svidenje!

V Prvačini 22. julija 1889.

Vinko Gregorič.

*) Za stvari pod tem naslovom je uredništvo toliko odgovorno, kolikor mu postava velevala.

Bratje „Sokoli“!

Ker je „Ljubljanski Sokol“ odložil nameravani izlet v Divačo, javljamo Vam, da to nedeljo ne pojde naše društvo nikamor. Izlet je torej samo odložen — do kedaj naznani se Vam o priliki!

Na zdar!

ODBOR.

Listnica uredništva

G. A. v Bolj. Objava nema nikacega namena in škoda bi bila listu kratiti prostora — Dop. iz Divače. Dopis objavimo teden pred izletom. Na zdar!

Dunajska bors

20. julija.

Enotni drž. dolg v bankovcih	— — — — —	glđ 83 70
„ „ v srobru	— — — — —	84 95
Zlata renta	— — — — —	109.95
5% avstrijska renta	— — — — —	99.45
Delnice narodne banke	— — — — —	907.—
Kreditne delnice	— — — — —	306.—
London 10 lir sterlin	— — — — —	120 25
Francoski napoleondori	— — — — —	9 58
C. kr. cekini	— — — — —	5.70
Nemške marke	— — — — —	58 80

Natečaj.

V Barkovljah je prazno mesto orglarja in učitelja petja. Več se poizve o tem pri cerkvenem opraviljstvu v Barkovljah.

Išče se služabnico

zmožno v kuhanju in drugih domačih opravilih. — Več se poizve pri upravništvu našega lista.